

AZ ÜVEGFAL.

OKTÓBER közepe volt. A hegyekre már kora délután szürke hálóköpenyt terített az őszt s ebből csak déltájban bujtak ki csapzottan, nagyálmosan a Garam fehérarajú habjai; hideggel haraptak a sulykoló tót asszonyok lábakásájába; a kisváros alig mozdult.

Érettségi után voltam s nem volt hova kötnöm életem elvágott fonalát. Egész nap olvastam, regényeket terveztem, színdarabokat játszottam magamban a tükör előtt, vagy mondhatatlan vágyódással néztem a kék hegyeket és szerettem volna valahol messze-messze lenni, ahol csodálatos regényekből áll az élet s ilyenkor nem mozdultam az ablak mellől, amíg Vokál értem nem jött és ki nem cibált az utcára.

Mindössze néhány jogász meg filozopter lézengett a városban, az egész fiatalság még az őszt elején szétrepült a szomszéd városok iskoláiba vagy a messzi Pestre s míg nyáron felbízsergettük mozgékonyaságunkkal az álmos várost és tornaünnepélyeket, multságokat, színdarabokat rendeztünk, most ázott varjakként verődünk össze a sétatéren és unottan beszélgettünk. A kopasz fák alatt a nedves padok szinte mezteleneknek, tetszetek; néhány aprócska, szerény villanylámpa szégyelölösen szúrta át a sűrűdő homályt s a kisváros olyan sivár arccal nézett ránk, hogy halálos vigasztalanság fészkelte meg bennünk.

Nem történt semmi.

Egyik napon Vokál már ebéd után rányitotta az ajtót. Magas, szőke jogász volt, színtelen, sápadt arcú, négy évvel idősebb is nálam.

— Ma nem tudok tanulni, menjünk ki valahová.

— A gyár felé vagy a Nyeresznicába? — kérdeztem, amíg a kabátom magamra kaptam.

Mosolygott.

— Egyre megy, akármerre fordulunk is, az a fő, hogy agyonüssük ezt a délutánt.

Barátok voltunk ugyan már gyerekkorunk óta, iskola idején együtt is laktunk pár évig a szomszédos városban, de talán a korkülönbség tette, hogy üvegfal állott közöttünk, amely tartózkodóvá tett mindkettőnket s ezért tökéletesen őszinték nem tudtunk sohasem lenni egymás iránt.

Pedig nagyon szerettem Vokált s mégis akárhányszor megtörtént, hogy csak az arcára kellett néznem s már megállott bennem a szó. Ilyenkor megremegtem, zavarodottan valami semmiségbe kaptam s hiába szidtam ostobának magam, nem tudtam magamon segíteni. És

éreztem, hogy ő is így van valahogy. De rajta nem lehetett a zavart észrevenni. Sokkal fegyelmezettebb volt. Sohasem tudtam viaszos arca mögé látni és sohasem voltam tisztában vele. Mindig udvarias és korrekt volt; mosolyogva, mondhatnám udvariasan káromkodott, ha valami bántotta s a legkomolyabb beszélgetést is valami furcsa mosollyal kísérte, amely azt a látszatot keltette, hogy elleplezi igazi véleményét a szóban lévő dologról. Hogy mikor örül szívből, mikor szenved igazán, sohase tudhattam.

Most is semmitmondó beszédek között értünk ki a városból, épen ellenkező irányban, mint ahogy gondoltam. Észak felé tartottunk s a dombok ösvényein, a szürke égbolt alatt úgy tetszett, mintha céltalanul bandukolnánk. A vicinális pőfögve, nyikorgott el alattunk, távolabb a Garam harsogott a kanyarodóban s fölöttünk, nem is magasan, vadludak húztak délfelé. Az ázott erdők csendje áhitatot lehelt a széles völgyre s mi elveszetten, majdnem szótlanul haladtunk le-föl a hullámos dombokon.

Jó távolosra a várostól, egy biborosra csipett bokor előtt megálltam.

— Ebből viszek haza pár ágat.

Óvatosan vágtam a szívós vesszőket, mert a dércsípte levelek már könnyen peregetek. Egész nyalábravalót pakoltam föl. Vokál is hajladozni kezdett, fakult réti virágokat szedegetett, amiket az ősz még meghagyott. Aztán egy sárgába borult cserjét szedtünk meg és a nedves levelektől csupa víz lett a ruhánk.

Az erdő szélén rigó rikkantott: Kell-e dió, fiú?

— Hamar egy zsákkal! — kiáltottam vissza.

Nevettünk.

— Meddig megyünk még? — kérdeztem aztán.

— Nem késünk le sehonnán, még mehetünk egy darabig.

A cipőnk egy lucsok volt már, de csak mentünk. Vokál kezében nőtt a vadvirágbokréta s én is már csak félkarral tudtam átfogni a színes lombokat. Az országúton szekerek sorjáltak, Körmöc felé ködbe öltöztek a hegyek s a levegő itt, a fenyves mentén, olyan sűrű volt, hogy szinte ittuk minden lélegzetünkkel.

Az erdőcsücsköt megkerülve, az első szomszédos falu tornya köszönt felénk a folyó túlsó partjáról. Sok ilyen kis falut szorongatott széles ölében a völgy. Itt is, ott is, fehérfalú házak csoportja bujt meg, mint a gyerek az anyja ölében.

Kőhajtásnyira kis falusi temetőre akadtunk. Egyszerű dorongkerítés védte a legelő állatok ellen. Szegényes sírok, düledező fejfák, pár vaskereszt vallotta a falucska igényeit.

— Menjünk be — indítványozta Vokál s már ment is előre.

A rigó megint szólt. Vidám szava itt, a temetővel szemben, a szürkével boltozott, fájdalmas ég alatt hirtelen Vokál mosolyára emlékeztetett. Magam is meglepődtem ezen és ebben a pillanatban a kedves,

régi völgy olyan idegennek tetszett előttem, mintha sose láttam volna. A hideg végig lúdbőrzött a hátamon. Tekintetem Vokált kereste; nem volt sehol. Olyan elveszettnek éreztem magam egyszerre és nem tudtam, hogy miért. Szerettem volna hazafutni, a meleg négy fal, a barátságos könyveim közé s már kiáltani akartam gyámoltalanul, a saját hangomba kapaszkodva, amikor szemembe tünt Vokál alakja.

Most láttam csak, hogy egy sír körül foglalatoskodott és a vadvirágokrétát széles foltba szórta a fejfa alatt.

— Ó, hát célja volt ezzel a sétával is! — gondoltam menten. — Nem, nem lehet ezt a fiút kiismerni . . .

— Mi az? — kérdeztem csodálkozva, amikor a sírhoz értem.

Mosolygott. Viaszos arca semmit el nem árult abból, ami a lelkében végbement, a hangja is a szokott udvarias volt, amint felelt.

— Nem ismerted Ilonkát, Petri Ilonkát? Dehogy nem, hiszen táncoltál is vele. — S hogy a fejemet ráztam: A halászi jegyző leánya . . . Ott van a házuk is, balra a templomtól, az a széles fedelű . . . Az, az!

Jól láttam a tetőt, a leányra is kezdtem emlékezni, de csak halaványan, mert a városunkbelieken kívül rengeteg környékbeli úrileány jött el mulatságainkra és a sok közül engem csak egy érdekelt, de az nem Petri Ilonka volt.

Bólogattam hát és néztem a friss sírt. Vokál magyarázgatni szeretne volna a dolgot, de sehogyse sikerült. Mosolygott hát, de ez már nem a régi mosolya volt.

— Szent Istvánkor is ott volt a mulatságunkon, emlékszel? Szerettem volna, ha a szindarabban is szerepet vállal, mert ügyes, csinos leány volt, de nem tudott a próbákra bejárni . . . Reggelig táncoltunk — tette hozzá könnyedén.

— Emlékszem — feleltem s már világosan magam előtt láttam könnyed alakját, kedves, szőke fejét.

— Úgy látszik, akkor . . . akkor fázott meg . . . Nem tudom, vizet ivott-e vagy a szél csapta-e meg, de akkor . . . táncolt utoljára.

A borzongás megint elfogott. Az utolsó szavaknál Vokál hangja, arca egyszerre megváltozott. Ember volt, vergődő, nyomorult ember, igaz barátom, akinek vonaglik a szíve, akit meggázolt az élet.

A vérem mind a szívem felé hullámozott, valami nagy jószág érzése öntött el és szerettem volna átölelni, megsimogatni Vokált, hogy enyhítem a fájdalmát.

— Szeretted? Mondd, nagyon szeretted? — szakadt ki számon a szó és feszült várakozással, remegve figyeltem a válaszát, mintha ettől függött volna minden.

Vokál elfordult. Kisvártatva leült a szomszédos sír deszkaszegélyére.

— Janikám — csuklott föl a hangja — én erről sose beszéltem senkinek. Neki se . . . De ha egymásra néztünk, tudtuk, hogy rendben van a dolog szavak nélkül is, hogy rendben van . . . egy egész életre . . .

Nem tudtam vigasztalni. Csak topogtam egyhelyben, szorongattam a színes gallyakat; figyeltem szavait, amint rendre elmondta első találkozásukat, szent és tiszta vágyódásukat egészen a temetésig, amelyről csak azért nem tudtam, mert éppen Kőrmöcön voltam néhány napig látogatóban.

És amíg beszélt, éreztem, mint könnyebbül meg a szívem minden kimondott szava után s mintha a köztünk álló üvegfal nagy darabokban hullana össze, nem tudtam, hogy annak a zaját hallom-e vagy az örömtől zúg-e úgy a fejem. Amikor aztán a könnyei is előtörtek és minden tartózkodás nélkül elővette a zsebkendőjét, nem tehettem róla, de olyan érzés vett erőt rajtam, hogy újjongani szerettem volna: Megvagy! már az enyém vagy, igazán a barátom vagy!...

A rigó kiszemtelenkedett az erdő legszélső fájára és onnan rikoltzott: Kell-e dió, fiú? — És kis híján majdnem visszakiáltottam neki: Hamar egy zsákkal!

Hogy Vokál észre ne vegye és félre ne magyarázza a bennem végbenő változást, hirtelen Ilonka sírjához léptem, ráborítottam a tarka ágak nyalábját és rendezgetni kezdtem.

Pár perc múlva Vokál is odajött, vállamra tette a kezét és meghatottan mondta:

— Jó fiú vagy, Janikám.

Aztán hazafelé indultunk.

Útközben Vokál megnyugodott és beszélgetni kezdtünk. A szokott témák kerültek szóba: barátaink, leányismerőseink s a legközelebbi multság. Beszéd közben a hangja mind nyugodtabb és simább lett s arcára lassan kibátorodott a régi megszokott mosoly. Boldogan mentem mellette, most már nem zavart. Tudtam, hogy igaz barátok lettünk örökre.

Már erősen alkonyodott, amikor a városba értünk.

Vokál a sétatér előtt hirtelen hozzám fordult és megállt.

— Tudom, hogy barátom vagy — mondta egy kis hallgatás után — és a mai délutánról nem fogsz szólni senkinek. Úgy veszem, mintha szavadat adtad volna.

— Természetesen — dadogtam meglepetten.

— Hiszen elvégre nem történt semmi, csak sétálni voltunk, úgy-e?

— Persze... sem-mi...

— És mi se beszélünk többé róla — tette hozzá mosolyogva s az arca megint viaszos és kiismerhetetlen volt.

— Ha kívánod — feleltem borzongva.

— És éreztem, amint az üvegfal újra közénk állott.

Majthényi György.